

ПРЕС КЛИПИНГ

10-11 . март 2018.

НАСЛОВИ

Без парнице ништа од враћања пара од пензије(стр.3)

40.000 ДЕЦЕ МАЊЕУНИЦЕФ: Боља будућност или рађање - младе мучи "квака 22"; (стр.4)

Активиран бесплатан број за пријаву рада "на црно" - 0800 300 307(стр.5)

Електронском регистрацијом предузетника до фирме из фотеље(стр.5)

У Србији има 40.000 мање деце него пре пет година(стр.6)

Француски план за пензије пресликати у Србији(стр.8)

Зашто Србија има највеће социјалне разлике у Европи?(стр.9)

Без парнице ништа од враћања пара од пензије

Ј. Ж. СКЕНДЕРИЈА

И ако умањење пензија буде проглашено неуставним, неће сви добити новац. Застарело све до фебруара 2015.

УКОЛИКО Закон о привременом умањењу пензија буде проглашен неуставним, оштећени пензионери који су покренули парнични поступак аутоматски ће добити парницу и повратити новац који им је одузет трогодишњим смањењем чекова. Једина институција у Србији која поменути пропис може да прогласи неуставним је Уставни суд. То, међутим, не значи да ће и онима који нису пресавили табак новац бити исплаћен, тврди за “Новости” адвокат Јасмина Белић.

Она каже и да ако се донесе једна пресуда у корист пензионера, док је закон још на снази, то неће повући и исплате осталим оштећеним пензионерима. Наша саговорница објашњава да постоји правно идеја о путу обештећења пензионера чак и у условима где се закон још сматра уставним, али само од марта 2015, док су до сада застарели децембар 2014, као и јануар и фебруар наредне године. За ова три месеца не може се покренути поступак.

Белићева наводи да су суме које се дугују пензионерима прилично високе за наше услове. Један њен клијент потражује за три године 950.000 динара без камате, а са каматом износ премашује 1,3 милиона.

ПРОЧИТАЈТЕ ЈОШ - Спорно враћање новца од пензија?

Удружење синдиката пензионера Србије првобитно је поднело иницијативу Уставном суду одмах пошто је 1. новембра 2014. донет споран закон, али је она одбачена. Затим је 2016. поднета нова о којој се још ћути.

Према подацима овог удружења, велики број најстаријих грађана се крајем прошле године, када су схватили да пропис неће бити укинут ни после три године, како је било најављено, обратио фонду ПИО, са захтевом да им издају уверења о износу неисплаћеног дела пензије, месечно и укупно од новембра 2014.

- Захтев Пензијском фонду може да поднесе сваки пензионер коме је умањена пензија од новембра 2014. године до данас - кажу у Удружењу синдиката пензионера Србије. - Ова уверења која добијају од фонда ПИО могу послужити као доказ о висини потраживања у евентуалним парницама, чиме би се могла избећи потреба вештачења.

ПРОЧИТАЈТЕ ЈОШ - ПИО: Основице важе годину дана

У Фонду ПИО тврде да они по закону морају да приме сваки захтев, али да не могу да одлучују о обештећењу. По њима, не постоји правни основ за повраћај.

МИЛИЈАРДА ЕВРА, ПЛУС КАМАТЕ

- КРАЈЕМ прошле године, пензионерима у Србији држава је на име умањених пензија дуговала близу милијарду евра - каже адвокат Јасмина Белић. - Уколико добију на суду, добиће и законску камату у износу од 45 одсто од главнице, а процедура је слична као и код тужбе за незакониту наплату боравка у обдаништима.

40.000 ДЕЦЕ МАЊЕУНИЦЕФ: Боља будућност или рађање - младе мучи "квака 22";

Извор: Тањуг

У Србији је, према подацима УНИЦЕФ-а од 2011. до 2016. број деце смањен за скоро 40.000 и укупан број становника ће се до 2041. смањити на 5,5 милиона

У Србији је, према подацима УНИЦЕФ-а од 2011. до 2016. број деце смањен за скоро 40.000 и укупан број становника ће се до 2041. смањити на 5,5 милиона, а директор УНИЦЕФ-а у Србији Мишел Сен Ло каже за Тањуг да младе у нашој земљи по питању рађања деце мучи "квака 22". Сен Ло је рекао да све више младих брачних парова у Србији има мањи број деце или уопште нема деце.

"Прва њихова реакција је да покушавају да обезбеде бољу будућност пре него што почну да размишљају о томе да имају децу, што може бити квака 22 (затворен круг)".

"Квака 22" је ситуација у којој појединац мора да испуни одређени предуслов како би постигао одређени циљ, а да би испунио тај предуслов мора да постигне жељени циљ.

Парадокс је назван "квака 22" по истоименом роману Џозефа Хелера из 1961. који описује бесмислене бирократске препреке у Другом светском рату.

Сен Ло каже да се баш тако може описати ситуација у Србији по питању младих и рађања.

"Зато се понекад предуго чека и онда буде прекасно. Друго, младе треба охрабрити да рано заснују породицу, али да би се то десило морају да обезбеде себи бољу будућност".

Како каже, да би се то догодило економија мора да бележи раст и млади треба да имају поверење у привреду земље.

Други елемент је, према његовим речима, да Србија треба да има одговарајућу политику према миграцијама односно боље управљање миграцијама.

"То је процес охрабривања оних који желе да оду да, ипак, остану у земљи, уз обећање да ће имати бољи посао и бољу будућност, као и да се они који су отишли врате кући".

Наводи да Србија сада може, попут Аустралије, Канаде и Немачке, да привуче таленте из других земаља да дођу у Србију - ако ваша економија доживљава бум, можете да апсорбујете људе из других земаља, па онда да имате и оне који долазе.

Саговорник Тањугу је рекао да је зато потребна јака економија и образована радна снага.

"Да би сваки српски радник могао да развије свој пуни потенцијал, да би могао да има квалитетан учинак који ће му обезбедити високовредан посао, а не посао мале вредности", нагласио је Сен Ло.

Сен Ло сматра да су људи највећи капитал и да су управо деца стуб раста економије.

Навео је да кумулативни годишњи губитак БДП-а произилази из чињенице да Србија има 1,8 милиона људи без средње школе и да износи од 4,5 до 7,5 одсто БДП-а.

Упозорио је ниједна земља неће моћи да се такмичи у светској економији ако више не уложи у своје становништво, а посебно у децу.

УНИЦЕФ предлаже Србији да се више улаже у образовање младих имајући у виду да је 30 одсто ученика од 15 година и даље функционално неписмено.

"Свако дете које напушта образовање без стицања дипломе средње школе државу кошта између 40.000 и 70.000 евра, јер губи приход од пореза и мора више да улаже у социјална давања", кажу у УНИЦЕФ-у.

Активиран бесплатан број за пријаву рада "на црно" - 0800 300 307

Извор: Танјуг

У склопу пројекта "Реци НЕ раду на црно", који спроводи Министарство за рад, а чију је реализацију финансијски подржала норвешка амбасада, активирана је бесплатна телефонска линија за пријаву рада "на црно"

У склопу пројекта "Реци НЕ раду на црно", који спроводи Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, а чију је реализацију финансијски подржала норвешка амбасада, активирана је бесплатна телефонска линија за пријаву рада "на црно".

Грађани Србије могу анонимно, позивом на број 0800 300 307 да пријаве уколико су радно ангажовани без закљученог уговора о раду, као и сваку другу незаконитост у раду, саопштило је ресорно министарство.

Министар Зоран Ђорђевић позвао је све којима су ускраћени основни принципи достојанственог рада да траже своја законска права и пријаве рад "на црно".

"Од нелегалног рада штету имају сви - држава, послодавци који раде у складу са законом, а нарочито радници који губе социјалне бенефиције. Зато охрабрујем све грађане да пријаве уколико раде без уговора о раду и нису пријављени на обавезно социјално осигурање. За овакве прекршаје санкције ће сносити искључиво послодавци, не и радници који су радили на црно. Министарство којим руководим одлучно је у борби за заштиту права радника и омогућавање здравог окружења за послодавце, са циљем да Србија буде уређена земља, раме уз раме са земљама ЕУ", поручио је министар Ђорђевић.

У склопу пројекта планиране су бројне активности, укључујући појачан рад Инспектората за рад на терену и едукативне радионице широм Србије.

Електронском регистрацијом предузетника до фирме из фотеље

Пише: Данијела Нишавић

Уз помоћ електронски поднете пријаве у АПР-у се 2. марта основао стоти предузетник Урош Мијатовић, из Крупња, који се регистровао за консултантске активности у вези са пословањем и осталим управљањем.

У Агенцији за привредне регистре је од 1. јануара уведена нова, дигитална услуга - електронска регистрација предузетника.

Да би поднео е-пријаву преко апликације АПР, подносилац пријаве мора имати електронски потпис, као и читач смарт картице или УСБ токен.

Пошто се и накнада за ову врсту регистрације плаћа искључиво електронски, подносилац пријаве мора бити у могућности да плаћање изврши уз помоћ виси или мастер платне картице.

И приликом подношења е-пријаве, као и у случају "папирне" регистрационе пријаве, корисници имају све предности које им пружа једношалтерски систем регистрације.

Попуњавањем неопходних података у апликацији истовремено се подноси и пријава за паушално опорезивање, ПДВ евидентирање, као и обавештење Пореској управи о исплаћивању

личне зараде. Уносом података за ПИО фонд корисник се пријављује и Централном регистру обавезног социјалног осигурања.

У прва два месеца ове године основано је 1.492 привредна друштва, за 12 одсто више него у истом периоду 2017, као и 4.996 предузетника, за што је за 14 одсто више у поређењу са истим периодом прошле године.

У Србији има 40.000 мање деце него пре пет година

Имамо довољно радника само зато што споро растемо

Број деце у Србији за пет година смањен је за неких 40.000, а за 23 године, према подацима Уницефа, у Србији ће се и радна снага смањити за 21 одсто.

Према анализи коју је урадила ЕБРД у Србији ће 2041. живети 5,5 милиона људи, за 23 одсто мање него пре седам година. Осим ових, забрињавајуће делују и подаци које је на недавно завршеном Копаоник бизнис форуму изнео представник Уницефа у Србији Мишел Сен-Лот, да је 30 одсто ученика од 15 година функционално неписмено, а да готово 1,8 милиона људи у овој земљи није завршило средњу школу. А свако то напуштање школе државу по појединцу кошта између 40.000 и 70.000 евра.

Лоша демографска слика тешко ће се поправити, али оно на чему треба радити, сматрају саговорници Данаса, јесте поправљање, пре свега, економских чинилаца и улагање у образовање младих који остају, а који су недовољно квалификовани.

Јован Протић, из Међународне организације рада, каже да су демографски подаци негативни, да иселјење младих људи, такође, врло неповољно утиче и да ће утицати на то како ће тржиште рада у Србији изгледати.

– Засад још имамо радне снаге у Србији и то само због тога што се привреда слабо развија. Када почне да се развија више, онда ћемо имати проблем са радном снагом и вероватно ћемо морати, као што то сада раде државе у региону, да увозимо радну снагу – каже Протић за Данас.

Велики проблем, осим тога што се у Србији све мање беба рађа и доста људи одлази из земље, јесте и то што, како каже, имамо велики број младих који нису довољно квалификовани.

– Имамо ситуацију да је и даље мање од 20 одсто младих у Србији високо образовано. Осим тога, транзиција између школе и посла је најтежа за оне који су завршили само основну школу и њих је негде око 20 одсто – напомиње Протић.

Толики је и проценат младих који су функционално неписмени, што је, наглашава Протић, врло забрињавајуће ако се узме у обзир то да у Србији има негде између 1,5 и два милиона младих. Због тога је, сматра он, неопходно што боље ускладити образовни систем са тржиштем рада. Ту држава иако нешто ради, како каже, не ради довољно.

На питања шта би држава могла да уради како би спречила или бар ублажила прогнозе које никако не изгледају добро, економиста Љубомир Маџар за наш лист каже да наша држава није у стању ни много једноставније ствари да уради, а не да поправи демографску слику.

– За све државе ово је један нерешив проблем, за нашу је то проблем нерешив на куб – истиче Маџар.

Он каже да нема сумње да ће се радна снага у догледно време смањити, али да се то неће још десити.

– Стопа незапослености код нас је и даље висока, тако да бар бројчано још неко време то неће бити проблем. На дужи рок тенденције су неповољне, природни тренд је изван наше контроле

– стари ће и даље старити, број издржаваних лица ће се повећати, терет оних који живе а не раде постајаће све већи – напомиње Маџар и истиче како ћемо се са тиме „тешко носити“. Програмска директорка Центра за социјалну политику и професорка на ФЕФА Гордана Матковић каже да ће слика Србије у будућности зависити од много тога.

– Колико ћемо имати радне снаге зависиће од тога колико ће људи у том тренутку бити активно. Доста тога зависиће не само од природних кретања, већ и од миграција, које ће за нас бити велики изазов, али и од економског развоја – сматра Матковић и напомиње да су демографски изазови озбиљни, али да су највећи они везани за економски развој и запошљавање.

Једини начин да се то спречи, напомиње Матковић, јесте да држава економске чиниоце доведе у ред, да се ојачају службе које брину о раду и родитељству, деци и породици. Она каже да постоји и стратегија која је недавно усвојена, а која се тиче репродуктивног здравља и морталитета у којој постоје делови који се тичу здравља и који за ову причу, како каже, нису безначајни.

Директор Републичког завода за статистику Миладин Ковачевић не уважава аргументе и анализе који неспорно показују да постоје проблеми у статистичком праћењу запослености Анкетом о радној снази, тј. да је ова анкета непоуздана.

Уместо да за своје ставове и Ковачевић понуди валидне аргументе и доказе, он у својој последњој изјави неосновано напада Фискални савет и по ко зна који пут понавља нетачне закључке проистакле из (његових) професионално лоше спроведених анализа које не задовољавају ни минимум научних критеријума.

Није тачно, као што тврди Ковачевић, да постоје друге упоредиве европске земље које имају далеко већи раст запослености од раста БДП-а, што се наводно дешава у Србији; није тачно да административни подаци из Централног регистра обавезног социјалног осигурања подржавају податке о кретању запослености из Анкете о радној снази; а није тачно ни то да методолошке промене Анкете о радној снази из 2015. објашњавају висок раст запослености без раста производње. Уз све то, подаци о високом расту запослености у Србији које показује Анкета од 2012. нису у складу ни са подацима о наплати доприноса нити су у складу са подацима о стагнацији животног стандарда становника. Све сам ово (са коауторима) јасно показао у објављеном раду који је припремљен за Копаоник бизнис форум, а који је доступан и на сајту Фискалног савета.

Свако ко жели може да провери аргументе и бројеве који су изнети у овом раду и упореди их са оним што каже и пише Ковачевић. Поред свега, највише изненађује то да директор РЗС-а у свом саопштењу по трећи пут објављује исту табелу са нетачним подацима и тривијалним грешкама иако смо му на те грешке већ скретали пажњу. Тако на пример у регистровану запосленост без пољопривреде у 2016. Ковачевић грешком укључује и преко 33.000 запослених пољопривредника у правним лицима, а не укључује их у податак за 2012. годину. Због тога је Ковачевић раст броја запослених без пољопривреде од 2012. до 2016. израчунао погрешно. Ово значи да Ковачевић или уопште не чита анализе које показују да нешто није у реду са Анкетом о радној снази, или намерно обмањује јавност нетачним подацима. У сваком случају, бесмислено је даље указивати Ковачевићу на баналне и лако проверљиве грешке које прави, ако он одбија да их исправи и наставља да износи неистините тврдње.

Француски план за пензије пресликати у Србији

Пише: Љ. Малешевић

По подацима Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, у децембру прошле године било је 1.720.435 пензионера. У исто време, по подацима Републичког завода за статистику, било је 2.094.000 запослених.

Разлика између броја оних који раде и оних који примају пензију је 373.565 у корист запослених.

Тај однос већ годинама није повољан и довео је до тога да се из државне касе за редовну исплату пензија издваја око 34 процента укупног новца. Свима је јасно да је такав пензијски систем на дуже стазе неодржив, као што је више него јасно да никада више однос између броја запослених и пензионера неће бити три према један јер Србија, једноставно, нема толико радно способних чак и када би могла да их упосли. Једноставно, смањено се контингент радно способних, и тако ће се наставити и наредних година, док се повећава број оних који одлазе у пензију. Показало се да ни претходне реформе пензијског система – а у протеклих 15 година било их је неколико – нису пронашле репцет за одрживост и сигурност оних који ће тек одлазити у пензију.

Само 373.565 више оних који раде од оних који су у пензији

Министар без портфеља у Влади Србије и председник ПУПС-а Милан Кркобабић објашњава да је својевремено на једног пензионера долазило пет или шест запослених, а сада је тај однос 1,4, што јасно указује на то да будућим пензионерима треба на другачији начин обезбеђивати пензије. То је, по његовом мишљењу, могуће једино реформом постојећег пензијског и инвалидског система. При том, истиче Кркобабић, остао би постојећи пензијско-инвалидски систем који се заснива на солидарности и уплати доприноса запослених, али би се поред њега основао и нови.

„Нико нема намеру да руши пензијски фонд“, објаснио је Кркобабић. „У плану је само да се постојећем фонду финансијски помогне кроз оснивање још једног техничко-технолошког фонда солидарности који ће новцем пунити велике фирме с огромним профитом, а малим бројем запослених, што је принцип који се примењује у Француској.“

Дакако, да би се послодавци управо тих великих фирми с огромним профитом натерали да редовно уплаћују новац у техничко-технолошки фонд солидарности из којег би се додатно исплаћивале пензије, по Кркобабићевом мишљењу, треба донети низ нових закона који би до детаља регулисали ту област.

Нека социјална давања пензионерима оптерећују Фонд ПИО

Кркобабић понавља да је постојећи Фонд ПИО оптерећен социјалним давањима која не би требала да буду у његовој надлежности. Помиње издвајање новца за туђу негу и помоћ, здравственог осигурања, одлазак пензионера у бање. „Не мислимо да та давања треба укинути, већ она треба да се фирмансирају из других фондова и да не оптерећују Фонд ПИО. У Србији има више од 250.000 старијих од 65 година који немају пензије, а они од нечега морају да живе. Треба тражити решење за њих“, истиче Кркобабић.

„Тај фонд би био под сталном контролом Владе или парламента. Значи, водило би се рачуна о томе колико се пара уплаћује у фонд и како се тај новац распоређује. За онолико колико је неки послодавац смањив број запослених увођењем роботике, за толико би сада из профита требало да уплаћује у тај фонд“, истиче Кркобабић.

Велико је питање да ли се француска идеја може „преликати“ у Србији. Јер, признаје то и сам Кркобабић, у Француској један робот у аутомобилској индустрији послодавца кошта 30.000 долара, а трошак на петогодишњем нивоу за радника износи 250.000 долара. Тако корпорација има огромну уштеду увођењем инфор-матичких и технолошких иновација и не представља јој проблем да део новца уплати у фонд за будуће пензионере. Код нас таквих послодаваца који већ имају информатичке и технолошке иновације и које уместо радника користе роботе има веома мало. Овде се тек сада – а потврдила је то ових дана и премијерка Ана Брнабић на Пословном форуму на Копаонику – размишља о делимичној измени политике субвенција да би се оне више додељивале инвеститорима који доносе иновације, додатну вредност за Србију, а не само радна места.

Дакле, Србија тек очекује велике фирме с огромним профитом, малим бројем запослених и великим платама оних који у њима раде. Када оне дођу – а најављује се да ће део њих стићи у Србију и током ове године – донесу нову технологију и у производњу уведу роботике, може се отворити прича о оснивању преко потребног техничко-технолошког фонда солидарности из којег ће будући пензионери добијати део пензија.

РАДИО СЛОБОДНА ЕВРОПА

Зашто Србија има највеће социјалне разлике у Европи?

Десет посто људи живи испод границе сиромаштва

Тема најновијег Моста Радија Слободна Европа била је друштвена неједнакост у Србији. Саговорници су били два професора београдског универзитета - Јово Бакић, доцент Филозофског факултета, и Зоран Стојиљковић, професор Факултета политичких наука и председник Уједињених гранских синдиката Независност. Било је речи о томе зашто 70 посто запослених у Србији прима мање од просечне зараде, зашто се пореском политиком највише оптерећују најниже зараде, затим о обесправљености радника, о томе да ли Србија данас личи на друштво експлоататора и експлоатисаних какво је описивао Маркс пре 150 година, како је Српска напредна странка постала главни послодавац, како активисти владајуће странке уочи избора купују гласове сиромашних људи делећи им уље и брашно, зашто људи који живе у беди упорно гласају за Александра Вучића, колико садашњи систем у Србији уништава људско достојанство, зашто је у друштву све мање солидарности, као и о томе да ли ће се социјалне разлике још више повећавати и да ли Србији прети још већи пад у сиромаштво.

Омер Карабег: Био сам изненађен када је прошлог месеца Републички завод за статистику објавио резултате Анкете о приходима и условима живота у Србији према којој је Србија друштво са највећом неједнакошћу у Европи. Стално слушамо приче о повећању плата и пензија, о порасту запослености, о стотинама милиона еура страних инвестиција, о сјајним економским резултатима које Србија постиже под вођством Александра Вучића и - онда одједном стигне податак да 70 посто запослених прима мање од просечне зараде. Да ли су вас изненадили резултати те анкете?

Јово Бакић: Нису, зато што је једно раније истраживање Еуростата, које је анализирао колегиница Маја Крек, показало да је стање, заправо, још горе. Према том истраживању, око

80 процената становништва Србије прима мање од просечне плате која износи 390 евра, а чак половина становништва прима мање од 212 евра. То је потпуно поражавајуће.

Зоран Стојиљковић: Наравно да ни ја нисам изненађен. И то је оно на чему треба да инсистирају и синдикати, и јавно мњење, и академска заједница.

Омер Карабег: Како је могуће да је социјална неједнакост у Србији три пута веће него у бившим комунистичким земљама - Чешкој и Словачкој, да не говоримо о развијеним европским земљама?

Јово Бакић: И у Словенији је друштвена неједнакост три пута мања него у Србији. Не само у Чешкој и Словачкој. У Србији се једна група олигарха изузетно обогатила под маском национализма и жртвовања за интересе нације. Она се тако снажно устоличила да тешко може да се детронизује.

Зоран Стојиљковић: Ова власт води класичну неолибералну популистичку политику која повећава друштвену неједнакост. Социјалне политике готово да и нема, а пореска политика највише оптерећује оне који најмање зарађују. Кад све то саберете добијете социјалну структуру на чијем је врху мала група која зарађује четири до пет, па и више хиљада евра месечно, следи танки слој са примањима од 1.000 до 3.000 евра - који ћути или аминује политику режима - и на крају имате огромну масу од 70 до 80 процената људи који живе на ивици беде. На самом дну је 10 посто оних који су испод границе сиромаштва.

Омер Карабег: У Србији свега један проценат запослених има приходе преко 900 евра. Рачуна се да ти људи спадају у узак слој који пристојно живи. Наравно, међу њима има и оних који зарађују 5-6 хиљада месечно. Али овде у Чешкој, где ја живим, у сваком трамвају и аутобусу можете прочитати оглас да градско саобраћајно предузеће тражи возаче и нуди плату од 1.300 евра, а чешке плате знатно заостају за немачким и француским. Значи, чешки возач трамваја би спадао међу један посто најбоље плаћених људи у Србији.

Јово Бакић: Тако је. Ако знамо да је минималац у Немачкој и Француској око 1.500 евра, онда би људи који овде зарађују око 1.000 евра и који спадају међу један проценат богатих - били сиротиња на Западу. С друге стране, мала група најбогатијих има екстремно добра примања. Колега Стојиљковић је поменуо да се у Србији највише узима од сиротиње. Систем у Србији као да се руководи оном изјавом француског конзервативца, принца од Лиња, који је рекао да паре треба тражити тамо где их има, а то значи од сиротиње. У Србији се управо то дешава. Узима се од сиромашних, па они постају још већа сиротиња, а онда им се пред изборе деле мрвице.

Ових дана ми је једна госпођа која живи у Кумодражу причала да су тамо уочи београдских избора делили по килограм уља и шећера и гумене чизме. Куповали су гласаче газећи им људско достојанство. Уместо да грађанима обезбеди да могу достојанствено да живе од свога рада, власт их своди на беднике и онда пред изборе ситним поклонима купује њихове гласове. То је механизам који не примењује само Српска напредна странка. Примењивали су га и Демократска странка и Г17 плус, односно Уједињени региони Србије. Зато у овој земљи не може бити среће док се не скине олигархија, која је засела на народну грбачу.

Зоран Стојиљковић: У Србији дуго траје процес пропадања, који је започео још деведесетих година и који је довео до ове садашње ситуације. За ову власт карактеристично је подилажење интересима иностраног корпоративног капитала. Србија се рекламира као земља која има образовану, јефтину, дисциплиновану и послушну радну снагу. То вам је као у оној народној - чега се паметан стиди, тим се будала поноси. У драми преживљавања која је постала наша свакодневица, нестају професионални интегритет, достојанство, стид и срамота.

И није онда чудно што толики број младих, образованих људи одлази. Увек се сетим примера Румуније, која је, када је видела да ће остати без лекара и медицинског особља који су масовно кренули у западну Европу за бољим зарадама, лекарима подигла плате на неких 2.700, а медицинским сестрама на 900 евра. Уђите у било који дом здравља у Србији и видећете да половина медицинских сестара учи немачки. Поменули смо неправедну пореску политику. Кад

о томе говорим често правим поређење између Робина Худа и Суперхика, главног негативца у стрипу Алан Форд. За разлику од Робина Худа, који је повремено узимао богатима да би дао сиромашнима, Суперхик узима сиромашнима и оно мало што имају да би дао богатима. То је изгледа и логика данашње власти.

Омер Карабег: Фрапантан је и податак да 70 посто грађана има приходе који су мањи од трошкова за минималну потрошачку корпу. То значи да више од две трећине људи у Србији живи у сиромаштву.

Јово Бакић: На жалост, то је суморна стварност у којој Србија данас живи. А ова земља је у 19. веку, према речима једног енглеског путописца, била рај за сиромашне, јер је њено друштво било егалитарно. Србија је била релативно егалитарна и за време социјализма. Данас смо дошли у ситуацију да је Србија друштво са највећим неједнакостима у целој Европи. Морамо се сви заједно упитати како је до тога дошло, а богома, и потражити кривца за такво стање. То није нешто што нам се десило као елементарна непогода, то стање су произвели олигарси.

Мишковић је, рецимо, дуго имао монопол у трговини и није морао да брине о конкуренцији. Тек 2008. године донет је закон о заштити конкуренције. До тада су људи који су деведесетих година зарадили свој први милион могли да раде шта хоће, јер није постојао антимонополски закон. Зашто није постојао? Па зато што су политичари били плаћени да такав закон не постоји. А и када је такав закон донет - он је био препун рупа. Уместо религије, која је некада била опијум за народ, данас имамо национализам - додуше, опет уз комбинацију са религијом. Људи се забављају наводном одбраном националних интереса, питају се шта је са српством, да ли је Србија ближа Вашингтону, Бону или Русији - и док се баве високом политиком не примећују да су сведени на беднике.

Омер Карабег: Господине Стојиљковићу, ви сте председник Уједињених гранских синдиката Независност. Како је дошло до тога да су радници за машинама, које смо некада звали радничком класом, данас у горем положају него икад? Плате су им бедне, никаква права немају, а послодавци им понекад месецима, па и годинама, не исплаћују зараде?

Зоран Стојиљковић: Није до тога дошло без политичке подршке. Могли бисмо дуго да причамо о томе како је ова земља деиндустријализована, како се вршила приватизација, како је корпоративни капитал добио огромне привилегије и практично постао екстериторијалан. Страни инвеститори не морају да плаћају никакве таксе и порезе. Кад су они у питању - држава се одриче свог радног и социјалног законодавства. Прошлогодишњи штрајкови у Гоши и Фијату су показали да власт не интервенише ни када су угрожена елементарна права радника. Парадигматичан је пример фабрике Јура из Лесковца поводом које је тадашњи премијер Вучић рекао - немојте да ми галамом око Јуре растерујете стране инвеститоре.

Омер Карабег: То је она јужнокорејска фабрика чији су шефови забранили радницама да за време радног времена иду у тоалет, па су морале да носе пелене.

Зоран Стојиљковић: Власт је говорила да тога није било, али ми имамо информације да је то тачно. То делује шокантно, али је мени још шокантније да је та иста Јура поклонила инспекцији рада неколико аутомобила. Шта на то рећи?

Омер Карабег: Социолошкиња Маја Крек каже да Србија данас личи на друштво какво је описивао Карл Маркс пре 150 година. То је друштво, каже она, дубоко подељено на експлоататоре и оне који имају тек за биолошку репродукцију или ни толико.

Јово Бакић: Слажем се, али мислим да је стање још горе. Док се капитализам донекле хуманизовао, дотле је на периферији светског капиталистичког система, где спада и Србија, дошло до значајног назадовања. То је оно што изузетно боли све људе који су живели у СФРЈ. Рекао бих да се десило нешто још горе од привредног назадовања, а то је губитак моралних вредности. Где је данас солидарност? Србија је друштво у коме нема солидарности, у коме се заборавило шта то значи. Овде је човек човеку постао вук, а није увек било тако.

Зоран Стојиљковић: Ми нисмо достигли ниво друштвеног призвода који смо имали далеке 1988, дакле пре 30 година. То дубоко фрустрира грађане. Огроман број људи је не само сиромашан, они су и социјално изопштени и немају никакву перспективу. Деца из сиромашних породица немају никакву шансу да се школују, што би им омогућило да побегну са друштвеног дна. Фрустрира ме социјална структура студената који су углавном из средњих и виших слојева. У српском друштву већ одавно нема социјалне покретљивости и то ствара апатију.

Не би се ова власт могла толико дуго одржати да нема сервисног слоја који је подржава у замену за бенефите које од ње добија. Стварају се паралелне службе које служе режиму попут професионалних председника кућних савета и комуналне полиције. У јавном сектору доминира партијски клијентелизам. Владајућа партија тенутно има око 600.000 чланова. Смео бих се кладити да их је 500.000 запослено, а то је трећина од укупног броја запослених којих има око 1.500.000.

Узима се од сиромашних, па они постају још већа сиротиња, а онда им се пред изборе деле мрвице: Јово Бакић

Омер Карабег: Ако је толика беда, ако је толика друштвена неједнакост, зашто људи упорно гласају за Александра Вучића? Изузимам, наравно, оне којима је Српска напредна странка дала посао. Ево, на недавним београдским изборима Вучић је добио 45 посто гласова и далеко иза себе оставио опозицију. Знамо зашто људи не гласају за разједињену опозицију, али зашто за Вучића у тако великом броју гласају и они који су сиромашни и који немају од чега да живе?

Јово Бакић: Већ сам рекао да је један део људи купљен ситним поклонима. Плаћени активисти Српске напредне странке их обилазе и деле им предизборне пакетиће - мало уља, мало брашна, гумене чизме и тако даље. Оним боље стојећим дају и понешто више. На тај начин сви бивамо корумпирани, јер искварени систем квари људе. Ако се гласови купују, зашто би се политичке странке такмичиле ко ће да понуди бољи програм, оне се заправо такмиче у томе ко ће више бирача да поткупи. Наравно, онај ко је на власти у великој је предности, јер су му на располагању државни ресурси.

Ми имамо један до сржи корумпиран систем који уништава људско достојанство и људске карактере. То је један од разлога зашто Вучић добија толико гласова. Други разлог је клијентелизам. Пре неколико година рекао ми је један напредњак, док је још смео са мном да се виђа, да у општини Вождовац неких седамдесетак људи прима плату, а уопште не долази на посао. Тога има и у другим општинама у Србији, а и у јавним предузећима и установама. Кад Српска напредна странка некога запосли, он има обавезу да цела његова породица гласа за владајућу странку. И не само чланови породице, него и кумови и пријатељи. На тај начин се шири клијентелистичка мрежа. Одмах да кажем, и Демократска странка је имала врло сличан систем, али га је Српска напредна странка усавршила. Оно што се десило Демократској странци требало би да буде наравоученије и Александру Вучићу. Само што ће његова одговорност бити много већа, јер је он комплетну власт персонализовао. Он ће бити крив за све, а не његова странка.

Омер Карабег: А има ли оних који истински верује у Вучићеве бајке?

Јово Бакић: Вероватно да има. Причао сам са неким старијим људима и они кажу: "Видиш, ипак се гради". То вам је као вера у загробни живот. Нада последња умире. Људи би много волели да се овде стварно нешто ради, да земља напредује, па се онда заваривају. Међутим, добар део грађана је врло прагматичан, а међу њима су и они чувени прелетачи. Њима није никакв проблем да се из Демократске или неке друге странке преселе код Вучића. То су ловци на плен који су спознали суштину поквареног политичког система. Важно је наћи добродоћу патрона, постати му клијент и напредовати. На тај начин се овде граде каријере и неко ко је до јуче био апсолутна нула дође до места одборника, можда и посланика, па и министра.

Зоран Стојиљковић: Остати на власти и поред неуспеха - то је познат феномен којим смо се бавили још деведесетих година. То се постиже куповином људи којима се нуде мање или веће

бенефиције, док с друге стране имамо апатију и одсуство сваке алтернативе. Када разговарате са људима они ће се сложити да је стање очајно, да се људи продају за посао и друге бенефиције, а онда ће рећи да то данас сви раде. У Србији има тридесетак хиљада јавних функционера - од директора основних школа до оних који су на кључним местима у јавном сектору и политичким институцијама. Сваки од њих има по неколико сарадника - то је већ стотињак хиљада људи чија позиција зависи од Српске напредне странке.

Механизам вам је отприлике овакав: поставе вас на неко руководеће место и онда вам доста директно кажу да ви нисте на том месту само због тога што сте паметни и леви, него и зато да ресурсе ваше организације ставите у службу владајуће странке. Онда морате да запошљавате људе који ће да раде за партију, а не за вашу фирму или установу. Човек кога је Српска напредна странка поставила на чело неког јавног предузећа или установе мора да обезбеди одговарајућу квоту сигурних гласова. Он ту обавезу преноси на подређене све до последњег предрадника и на тај начин обезбеђује максималан број сигурних гласова. Значи, комбинација апатије, куповине људи и обезбеђивања сигурних гласова већ неколико година држи на власти Вучића и његову партију. С друге стране, опозициони лидери нису показали никакву способност да бирачима понуде неку реалну алтернативу.

Омер Карабег: Мислите да Србији прети још већа социјална неједнакост и још веће сиромаштво? Може ли се и даље падати?

Јово Бакић: Нажалост, може. Ја сам песимиста, јер ова власт је научила неолибералну мантру гледајући шта раде власти у другим земљама које се налазе на периферији светског капиталистичког система. Све се своди на јагму за страним капиталом. Онда се том капиталу, који је најчешће спекулативан, пружају разне субвенције. Преко пореза узмете новац сиротиње и дате га мултинационалним богатунима који не знају шта имају. Чак ни улазак у Европску унију не јамчи да ће се ствари изменити, што потврђује случај Бугарске.

Потребан је слом комплетног политичког система да би се изградио један другачији, на потпуно новим основама. Али то ће бити тешко урадити, чак и да се овај систем потпуно разори, због тога што је увек могуће да разни Костићи, Влаховићи и њима слични улете у празан простор, баш као што је то Силвио Берлускони урадио у Италији 1992. и 1993. и корумпирао новонастали политички систем. Све у свему, ситуација у Србији је далеко од добре и будућност је далеко од светле.

Зоран Стојиљковић: Србија је дотакла неку врсту дна. Зараде се више не могу држати на тако ниском нивоу, а да то тешко не погоди привреду земље. Многи су се помирили с таквим стањем и навикли да трпе, али рачунам да ће пре свега млади желети да изађу из тог оквира и да нећемо више слушати студентску крилатицу коју слушамо од деведесетих - само да дипломирам, па да емигрирам.